

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research Design)

แบบวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) โดยใช้กระบวนการหรือวิธีการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) วิธีการที่ใช้วิจัยคือ วิจัยเชิงปริมาณ และ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยการทำงานร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทชุมชน และสภาพการณ์ดำเนินงานคณะกรรมการสุขภาพของตำบลไทรย้อย ประกอบด้วยขั้นตอน

- 1.1 การศึกษาบริบทชุมชน และสภาพการณ์ดำเนินงานคณะกรรมการสุขภาพ โดยการรวบรวมจากเอกสารและการสัมภาษณ์
- 1.2 การศึกษาสภาพการณ์ดำเนินงานโดยใช้แบบสอบถามการรับรู้ในแนวคิด นโยบายการปฏิรูประบบสุขภาพ การรับรู้บทบาท หน้าที่ ของคณะกรรมการสุขภาพ ความคาดหวัง ในความสามารถ ความนับถือและเห็นคุณค่าในตนเอง

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ

- 2.1 การวิเคราะห์สภาพการณ์ดำเนินงานคณะกรรมการสุขภาพ
- 2.2 การสังเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ
- 2.3 พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ
- 2.4 การใช้กระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจ
- 2.5 ผลการดำเนินการกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจกับคณะกรรมการสุขภาพของตำบลไทรย้อย
- 2.6 ผลการถอดบทเรียนจากกระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจ
- 2.7 ผลประเมินความพึงพอใจ

สถานที่ศึกษา

1. ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
2. ศูนย์สุขภาพชุมชนหนองขมิ้น และสถานีอนามัยตำบลไทรย้อย

วิธีเลือกและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรเป็นคณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรย้อย ที่ได้รับการแต่งตั้งของศูนย์สุขภาพชุมชนในตำบลไทรย้อย โดยอิงเกณฑ์จาก กสพ จังหวัดนครราชสีมา มาจาก องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนสาธารณสุข ดังนี้

กำนันตำบลไทรย้อย	จำนวน	1	คน
ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	1	คน
นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	1	คน
ผู้นำชุมชน(กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)	จำนวน	16	คน
ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขตำบล	จำนวน	1	คน
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	จำนวน	2	คน
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	1	คน
ผู้นำศาสนา	จำนวน	1	รูป
ประธานชมรมผู้สูงอายุ	จำนวน	1	คน
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	15	คน
อาสาสมัครสาธารณสุข	จำนวน	16	คน
รวมจำนวน		56	คน

ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทชุมชน และสภาพการณ์ดำเนินงานคณะกรรมการสุขภาพของตำบลไทรย้อย ประกอบด้วยขั้นตอน

1.1 การศึกษาบริบทชุมชน และสภาพการณ์ดำเนินงานคณะกรรมการสุขภาพโดยการสัมภาษณ์

เป็นการศึกษาจากการรวบรวมข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูล และ วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่มีอยู่ในตำบลไทรย้อยซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลคือ สถานีอนามัยตำบลไทรย้อย, สถานีอนามัยบ้านหนองขมิ้นและองค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อย เป็นข้อมูลทุติยภูมิเช่นข้อมูลทั่วไปตำบลไทรย้อยขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อย, การจัดทำแผนพัฒนาตำบล, แพ้มชุมชนทั้ง 17 หมู่บ้านของ

สถานีนอนามัยทั้ง 2 แห่ง พร้อมกันนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์คณะกรรมการสุขภาพที่เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลตำบลไทรน้อยได้ชัดเจน

1.1.1 กลุ่มตัวอย่าง

จำนวนคณะกรรมการจำนวน 65 ท่าน คัดเลือกเฉพาะเจาะจง 10 ท่าน คือกำนัน ตำบลไทรน้อย นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไทรน้อย, ประธานสภาตำบลไทรน้อย, ประธานชมรมผู้สูงอายุ, ผู้นำศาสนา, ผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ในหมู่บ้านที่ตั้งตั้งของสถานีนอนามัยทั้ง 2 แห่ง ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขทั้ง 2 สถานีนอนามัย และ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขบ้านหนองขม้นซึ่งเป็นศูนย์สุขภาพชุมชนหลัก

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการสัมภาษณ์ ตามรายละเอียดภาคผนวก ข หน้า 191-195 ครอบคลุม 5 ประเด็น คือ

- 1) บริบท และสภาพการณ์ ตำบลไทรน้อย
- 2) บทบาท/หน้าที่ การดำเนินงานของคณะกรรมการ สุขภาพระดับตำบล
- 3) การพัฒนาศูนย์สุขภาพชุมชนตามมาตรฐาน
- 4) การจัดทำแผนงาน/โครงการด้านสุขภาพ
- 5) อุปสรรค/ปัญหาการดำเนินงานด้านสาธารณสุข

1.1.3 การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์พร้อมผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอเนินมะปราง เป็นผู้ช่วยในการจัดบันทึกข้อมูล โดยนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 10 ท่านหลังจากขั้นตอนการชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและการยินยอมเข้าร่วมวิจัยแล้ว โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีกรอบคำถาม พร้อมทั้งบันทึกเสียงในเครื่องบันทึกเสียงดิจิตอล

1.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลมาตรวจสอบ วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสรุปประเด็นทุกครั้งที่มีการบันทึก ข้อมูลจากการการสัมภาษณ์นำมาถอดเสียงจากเครื่องบันทึกเสียงโดยผู้วิจัยเป็นผู้ถอดเอง ตรวจสอบเนื้อหาข้อมูล นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปประเด็นทุกครั้งหลังสิ้นสุดกระบวนการ

1.2 การศึกษาสภาพการณ์ดำเนินงานโดยใช้แบบสอบถามการรับรู้ในแนวคิด นโยบายการปฏิรูประบบสุขภาพ การรับรู้บทบาท หน้าที่ ของคณะกรรมการสุขภาพ ความคาดหวังในความสามารถ ความนับถือและเห็นคุณค่าในตนเอง

เป็นการศึกษาสภาพการณ์ดำเนินงานของคณะกรรมการเพื่อนำไปวิเคราะห์พลังอำนาจ ในการดำเนินงานซึ่งใช้แบบสอบถาม

1.2.1 กลุ่มตัวอย่าง

จำนวนคณะกรรมการสุขภาพชุมชนของศูนย์สุขภาพชุมชนในตำบลไทรน้อย จำนวน 65 ท่าน

1.2.2 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยนี้คือแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) การศึกษา มาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ในประเด็นบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของคณะกรรมการสุขภาพตำบล ร่วมกับทบทวนทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจแล้ว นำมาเป็นกรอบในการกำหนดข้อคำถาม จำนวน 44 ข้อโดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

- 1.1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 1.2) การรับรู้ในแนวคิด นโยบายการปฏิรูประบบสุขภาพ
- 1.3) การรับรู้บทบาท หน้าที่ ของคณะกรรมการสุขภาพ
- 1.4) ความคาดหวังในความสามารถ ความนับถือและเห็นคุณค่าในตนเอง
- 1.5) และความเชื่อในความนับถือและเห็นคุณค่าในตนเอง

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ แบบสอบถามนี้วิจัยส่วนบุคคล เป็นคำถามแบบเลือกตอบ ได้แก่

- 1.1 อายุ
- 1.2 ระดับการศึกษา
- 1.3 สถานภาพสมรส
- 1.4 ประสบการณ์

**ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ ในแนวคิด นโยบายการปฏิรูประบบ
สุขภาพ จำนวน 10 ข้อ**

หลักการนโยบายประกันสุขภาพถ้วนหน้า จำนวน 5 ข้อ

การกระจายอำนาจด้านสาธารณสุข จำนวน 5 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถาม เกี่ยวกับการรับรู้ แนวคิดการปฏิรูประบบสุขภาพ
ของคณะกรรมการสุขภาพ คำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) กำหนด 3
ตัวเลือกครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบได้ 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ
ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

		ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วย มีค่าคะแนน	3		ลบ
ไม่แน่ใจ มีค่าคะแนน	2		2
ไม่เห็นด้วย มีค่าคะแนน	1		3
ค่าเฉลี่ย	2.34 – 3.00	หมายถึง	สูง
ค่าเฉลี่ย	1.67 – 2.33	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.66	หมายถึง	ต่ำ

**ตอนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้บทบาท หน้าที่ ของคณะกรรมการสุขภาพ จำนวน
10 ข้อ** คำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) กำหนด 3 ตัวเลือกรวมเนื้อหา
กำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบได้ 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วย มีค่าคะแนน	3	1
ไม่แน่ใจ มีค่าคะแนน	2	2
ไม่เห็นด้วย มีค่าคะแนน	1	3

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังในความสามารถตนเอง จำนวน 10

ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนด 3 ตัวเลือกครอบคลุมเนื้อหา กำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบได้ 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ปฏิบัติ มีค่าคะแนน	3	1
ปฏิบัติบางครั้ง มีค่าคะแนน	2	2
ไม่ปฏิบัติ มีค่าคะแนน	1	3

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความเชื่อในความนับถือและเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน

10 ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนด 3 ตัวเลือกครอบคลุมเนื้อหา กำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบได้ 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วย มีค่าคะแนน	3	1
ไม่แน่ใจ มีค่าคะแนน	2	2
ไม่เห็นด้วย มีค่าคะแนน	1	3

5.1 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน ดังรายนาม
ในภาคผนวก ค.

5.2 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ในในกลุ่มคณะกรรมการสุขภาพตำบลบ้านน้อย
ซุ้มซี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาความเที่ยง โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha)

5.3 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์หลังจากทดลองใช้แล้ว

1.2.3 การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยการประสานแกนนำกลุ่มองค์กรแต่ละองค์กร เช่น กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ประสานกับกำนันตำบลไทรย้อยแล้วนัดหาวันเวลา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลประสานประธานสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อยแล้วนัดหมายวันเวลาเช่นเดียวกับกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข ในส่วนของประธานชมรมผู้สูงอายุ ผู้นำศาสนา

จะประสานด้วยตนเอง เมื่อได้วันเวลาที่นัดหมายตามกลุ่ม เป็น 3กลุ่มใหญ่ แล้ว ดำเนินการออกหนังสือเชิญอีกครั้ง นัดวันเวลา ไม่ตรงกัน จึงต้องแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 3 วัน ตามจำนวนกลุ่ม

สำหรับการเก็บข้อมูลทุกกลุ่มนั้นผู้วิจัยเริ่มด้วยการชี้แจงวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูล แล้วแจกแบบสอบถาม พร้อมปากกาให้ผู้เข้าร่วมวิจัยคนละ 1 ชุด ให้ตอบแบบสอบถาม และผู้ที่ไม่มาวันนัดหมายผู้วิจัยได้ติดตามให้เข้าร่วมวันถัดไปของกลุ่มต่อไป จนครบทั้ง 56 ท่าน

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ตามขั้นตอน ลงรหัส ข้อมูลแต่ละฉบับ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation:S.D.) ในการพรรณนาระดับประเมินจากนั้นใช้แนวคิดของ Daniel (1995 อ้างอิงจาก ประจวบ แผลมหลัก 2547 หน้า 75) ที่เสนอให้นำช่วงคะแนนในชั้นเท่ากับค่าคะแนนสูงสุดลบด้วยค่าคะแนนต่ำสุดแล้วนำมาหารด้วยจำนวนกลุ่มหรือระดับที่ต้องการวัด เป็นเกณฑ์ในการกำหนดระดับความเหมาะสม และใช้แนวคิดของ Best (1981.อ้างอิงจาก ประจวบ แผลมหลัก 2547 หน้า 75) เกี่ยวกับการนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์เพื่อระบุระดับของปัญหาดังนี้

ช่วงคะแนนในชั้น = (คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด)/ระดับการวัดแทนค่าตามสูตร

ช่วงคะแนนในชั้น = $(3-1)/3 = 0.66$

ดังนั้นความหมายของระดับของปัญหา

ประเด็นการประเมิน

ระดับประเมิน

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00

สูง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33

ปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66

ต่ำ

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ

2.1 การวิเคราะห์สภาพการณ์ดำเนินงานคณะกรรมการสุขภาพ

โดยการนำผลสรุปจากการศึกษาบริบท และสภาพการณ์ดำเนินงานของคณะกรรมการที่ได้จาก การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และแบบสอบถามมาวิเคราะห์

2.2 การสังเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งด้านบริบทของชุมชนผลการให้สัมภาษณ์และสภาพการณ์ดำเนินงานของคณะกรรมการเมื่อเปรียบเทียบกับทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ 10 ขั้นตอนของ เทรซีพบประเด็นพลังที่ขาด 6 ขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ความชัดเจนเกี่ยวกับงานที่ได้รับผิดชอบ เกี่ยวกับรายละเอียดของงานที่ได้รับผิดชอบ

2.2.2 การมอบหมายอำนาจหน้าที่ เนื่องจากการไม่รับรู้บทบาทหน้าที่

2.2.3 การกำหนดมาตรฐานการทำงาน การไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน

2.2.4 การฝึกอบรมและการพัฒนา เกี่ยวกับรายละเอียดหลักประกันสุขภาพ

การกระจายอำนาจ

2.2.5 ความรู้และสารสนเทศ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์สู่เป้าหมาย

2.2.6 ข้อมูลป้อนกลับ เกี่ยวกับการทำงาน การสื่อสาร 2 ทางเพื่อเกิดการแก้ไขปัญหาร่วมกันและจากการศึกษาประเด็น ตามกรอบแนวคิดขั้นตอนการเสริมสร้างพลังอำนาจของ เทรซี ทั้ง 10 ขั้นตอน พบว่า มี 6 ขั้นตอนที่ขาดไปในคณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรย้อยผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นหลักสูตรเสริมสร้างพลังอำนาจคณะกรรมการสุขภาพชุมชนตำบลไทรย้อย ตามรายละเอียดภาคผนวก ง. หน้าที่ 198-205 เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพตามกระบวนการสร้างพลัง ทั้ง 6 ขั้นตอน เพื่อให้เกิดบทบาทหน้าที่ ที่ชัดเจน และได้แผนงานสาธารณสุขตามบทบาทของคณะกรรมการสุขภาพเพื่อการพัฒนาศูนย์สุขภาพชุมชน

2.3 พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ

นำทฤษฎีของ เทรซี 10 ขั้นตอน และประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักสูตรการฝึกอบรมการสร้างพลังแกนนำชุมชนของ นิตยา เพ็ญศิริรักษา เป็นแนวทางการดำเนินกระบวนการพัฒนาเป็นรูปแบบ โดยเปรียบเทียบพลังอำนาจที่เป็นส่วนขาดจากการศึกษามากำหนดกิจกรรมให้สอดคล้อง จนได้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจคณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรย้อย

2.3.1 การเสริมสร้างพลังอำนาจ 10 ขั้นตอนของ เทรซี

1) ให้ความชัดเจนเกี่ยวกับงานที่ได้รับผิดชอบ (Clearly define responsibilities) ของผู้ปฏิบัติงานและร่วมกันกำหนดเป้าหมายและภารกิจขององค์กร

2) มอบหมายอำนาจหน้าที่ (Delegate authority) ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมาย

3) กำหนดมาตรฐานการทำงาน (Set standard of excellence) องค์กรต้องให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานไปถึงมาตรฐานที่ตั้งไว้

- 4) มีการฝึกอบรมและการพัฒนา (Training and development) ให้โอกาสผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาตนเองและการทำงานตามความสนใจและความสามารถ
- 5) ให้ความรู้และสารสนเทศ (Provide knowledge and information) เกี่ยวกับองค์กรที่จำเป็นต่อการตัดสินใจในการทำงานอย่างถูกต้องชัดเจน
- 6) ให้ข้อมูลป้อนกลับ (Give feedback) เกี่ยวกับการทำงาน
- 7) ให้การยกย่องยอมรับ (Recognition) ในผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการทำงาน
- 8) ให้ความไว้วางใจ (Trust) ในการทำงาน โดยให้อิสระในการตัดสินใจ
- 9) ยอมรับข้อผิดพลาด (Permission to fail) ผู้บริหารพร้อมที่จะยอมรับความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น โดยร่วมรับผิดชอบกับผู้ปฏิบัติงาน
- 10) ให้เกียรติและเคารพต่อการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงาน (Respect)

2.3.2 หลักสูตรฝึกอบรมการสร้างพลัง (นิตยา เพ็ญศิริรักษา, 2544, เว็บไซต์)

หลักสูตรฝึกอบรมแกนนำชุมชนการจัดหลักสูตรฝึกอบรมแบบเต็มรูปแบบ มีลำดับกิจกรรมดังต่อไปนี้ คือ

- 1) การแนะนำให้รู้จักกัน
- 2) การให้รู้จักตนเองและผู้อื่น
- 3) การมองภาพสังคมในอนาคตร่วมกัน
- 4) ทักษะการทำงานเป็นทีม การติดต่อสื่อสาร
- 5) การระบุปัญหา การสร้างความตระหนัก ในความสำคัญของปัญหา
- 6) การวิเคราะห์สาเหตุ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา
- 7) การวางแผนแก้ไขปัญหา
- 8) การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
- 9) การติดตามสนับสนุน และการประเมินผล

สำหรับกิจกรรม 2 ลำดับท้าย เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการต่อเนื่องภายหลังการฝึกอบรม โดยประเด็นหลักในการให้ได้มาของบทบาทหน้าที่

- 1) เสนอรายชื่อเพื่อรับการแต่งตั้ง (มอบอำนาจ) จากนายอำเภอ
- 2) จัดประชุมชมเชงปฏิบัติกร 3 วัน (เชิญนายอำเภอเป็นประธาน)
- 3) สร้างความเข้าใจและปรับแนวคิด การกระจายอำนาจด้านสุขภาพและการดำเนินงานของคณะกรรมการสุขภาพ
- 4) ร่วมวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาศูนย์สุขภาพชุมชน

5) กำหนดบทบาท หน้าที่ โครงสร้าง คณะกรรมการสุขภาพที่สอดคล้องกับ
บริบทนำไปใช้ได้

6) เมื่อได้ข้อมูลจากกระบวนการกลุ่ม ผู้วิจัยสรุปข้อมูลที่ได้ ปัญหา
แนวทางแก้ไข

และแนวทางปฏิบัติที่ร่วมกันกำหนด จัดทำเป็นเอกสารแจกเวียนให้ทราบเพื่อ
นำสู่การปฏิบัติเป็นคู่มือ พันธะสัญญา บทบาท หน้าที่ และโครงสร้าง คณะกรรมการสุขภาพตำบล
ไทรย้อย

ประเด็นการทบทวน "แผนงานสาธารณสุข"ของศูนย์สุขภาพชุมชนเป็นประเด็นหลัก
ในการฝึกอบรม โดยมีเนื้อหา

1. บริบทชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตนเอง
2. ข้อมูลชุมชน (community folder) โดยใช้กรอบ เครื่องมือ 7 ชั้น ของ นพ.โกมาตร
จึงเสถียรทรัพย์ ร่วมกับแฟ้มชุมชนของศูนย์สุขภาพชุมชน
3. ปัญหาด้านสาธารณสุข การจัดลำดับความสำคัญ ความหมายของแผน การได้มา
ของแผน ทรัพยากร
4. ขั้นตอนการจัดทำแผน
5. การบูรณาการแผน เป็นแผนงานสาธารณสุขตำบลไทรย้อย

2.4 การใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจกับคณะกรรมการสุขภาพของตำบล
ไทรย้อย

ผู้วิจัยนำกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจที่พัฒนาเป็นหลักสูตรไปใช้กับคณะกรรมการ
สุขภาพตำบลไทรย้อย ระยะเวลา 3 วัน

2.4.1 กลุ่มตัวอย่าง คณะกรรมการสุขภาพชุมชนของศูนย์สุขภาพชุมชนในตำบล
ไทรย้อย จำนวน 65 ท่าน

2.4.2 ดำเนินการใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ

การนำรูปแบบการสร้างเสริมพลังอำนาจที่ได้พัฒนาเป็นหลักสูตรไปใช้กับ
คณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรย้อย มีขั้นตอนคือ

1) ชั้นเตรียมการ

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมผู้เข้าร่วมกระบวนการ การเตรียมความพร้อมของวิทยากรกระบวนการ การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ตามกระบวนการ และเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ ซึ่งการดำเนินการดังนี้

การเตรียมความพร้อมผู้เข้าร่วมกระบวนการ ผู้วิจัยได้เชิญร่วมประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมตามกระบวนการ เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการมีระยะเวลา 3 วันโดยให้ที่ประชุม กำหนดวัน เวลาและสถานที่ ซึ่งได้มติเป็นวันที่ 9-11 กุมภาพันธ์ 2550 ณ ศาลาวัดวังไทรย้อย ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

การเตรียมความพร้อมของวิทยากรกระบวนการ ผู้วิจัยดำเนินการ โดยการประสานสาธารณสุขอำเภอขออนุญาตให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่มีผ่านการอบรมวิทยากรกระบวนการจำนวน 10 ท่าน เข้าร่วมเป็นวิทยากรหลังจากนั้นประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ และทำความเข้าใจกับวิทยากรกระบวนการในแต่ละกิจกรรมตามคู่มือหลักสูตร มอบหมายหน้าที่ และกำหนดนัดหมายตามวัน เวลา สถานที่

การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ตามกระบวนการ ผู้วิจัยได้จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ตามกระบวนการในคู่มือหลักสูตรในแต่ละกิจกรรมและจัดใส่ซองเป็นชุดของกิจกรรม

เตรียมความพร้อมด้านสถานที่ ประสานขออนุญาตเจ้าอาวาสวัดวังไทรย้อยในการใช้สถานที่และอุปกรณ์เช่นเครื่องขยายเสียง

2) ขั้นตอนดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ

เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการตามหลักสูตรกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ คณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสิ้นในระหว่างการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้ร่วมสังเกตการณ์และบันทึกในทุกกิจกรรม

2.4.3 เครื่องมือในการวิจัย

แบบบันทึกสรุปกิจกรรม เหตุการณ์ ของแต่ละกิจกรรม

2.4.4 การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยเป็นผู้ร่วมสังเกตการณ์และบันทึกตามกิจกรรมของหลักสูตร การบันทึกภาพและเสียง

2.4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการสังเกต และการอภิปรายกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลมุกกว้างที่หลากหลายเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปร่วมอยู่ในสถานการณ์และร่วมกิจกรรมตลอดเวลาโดยกำหนดสิ่งที่จะสังเกตล่วงหน้า ได้แก่สถานการณ์ การเสริมสร้างพลังอำนาจ สังเกตการสร้างสัมพันธภาพ การประเมินตามขั้นตอนกระบวนการ การให้ความร่วมมือ การให้ข้อมูล บันทึกสิ่งที่สังเกตได้ในบันทึกตามกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปประเด็น

2.5 การถอดบทเรียนจากกระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจ

หลังจากได้นำรูปแบบการสร้างเสริมสร้างพลังอำนาจไปใช้กับคณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรย้อยแล้วได้มีการถอดบทเรียนระหว่างผู้วิจัย วิทยากรกระบวนการและผู้เข้าร่วมกระบวนการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากต่อการกำหนดทิศทางและแนวทางในการพัฒนา โดยเฉพาะประเด็นการวิเคราะห์ศักยภาพข้อจำกัด และเงื่อนไขที่จะสนับสนุนให้การพัฒนาในอนาคต มีผลสำเร็จมากที่สุด ทั้งในแง่ของเนื้อหาและกระบวนการ

2.5.1 กลุ่มตัวอย่าง

คณะกรรมการสุขภาพชุมชนของศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลไทรย้อย จำนวน 56 ท่าน

2.5.2 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่นำมาใช้ในการถอดบทเรียนอาจใช้ MIND MAP (แผนที่ความคิด) เขียนในกระดาษขนาดที่ทุกคนมองเห็นชัดเจน โดยเอาเป้าหมายหรือสิ่งที่อยากจะเห็นผลสำเร็จสุดท้ายเป็นฐานเริ่มต้น

2.5.3 การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้จดบันทึก ใช้เครื่องบันทึกเสียง และการบันทึกภาพ

2.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ประเด็นข้อคำถามในแต่ละกิจกรรมและผลที่เกิดในแต่ละกิจกรรมของกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ

2.6 ประเมินความพึงพอใจ

หลังจากได้นำรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจไปใช้กับคณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรย้อยแล้วได้มีการการถอบทเรียนระหว่างผู้วิจัย วิทยากรกระบวนการและผู้เข้าร่วมกระบวนการ แล้วผู้วิจัยได้ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกระบวนการ

2.6.1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวนคณะกรรมการสุขภาพชุมชนของศูนย์สุขภาพชุมชนในตำบลไทรย้อย จำนวน 56 ท่าน

2.6.2 เครื่องมือในการวิจัย

แบบประเมินความพึงพอใจแบบสอบถามความพึงพอใจในการเข้ารับการพัฒนาตามกระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจเพื่อพัฒนาศูนย์สุขภาพชุมชน ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ด้าน คือ

1) ความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยรวม	จำนวน	4	ข้อ
2) คณะวิทยากร	จำนวน	4	ข้อ
3) การบริหารจัดการ	จำนวน	4	ข้อ
4) ความรู้ความเข้าใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้รับในแต่ละหัวข้อ	จำนวน	3	ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถาม มีเกณฑ์เลือกตอบและให้คะแนน ดังนี้

- คะแนน 5 = ความพึงพอใจมากที่สุด
หมายถึง ข้อความในประโยคนั้น เกิดขึ้นจริงกับตัวท่านมากที่สุด หรือเป็นจริงทุกครั้ง
- คะแนน 4 = ความพึงพอใจมาก
หมายถึง ข้อความประโยคนั้น เกิดขึ้นจริงกับท่านมากหรือ เป็นจริง เป็นส่วนใหญ่
- คะแนน 3 = ความพึงพอใจปานกลาง
หมายถึง ข้อความในประโยคนั้น เกิดขึ้นจริงปานกลาง หรือเป็นจริง เป็นครั้งคราว
- คะแนน 2 = ความพึงพอใจน้อย
หมายถึง ข้อความในประโยคนั้น เกิดขึ้นจริงกับท่านน้อยหรือเป็นจริง นานๆครั้ง
- คะแนน 1 = ความพึงพอใจน้อยที่สุด
หมายถึง ข้อความในประโยคนั้น เกิดขึ้นจริง กับท่านน้อยที่สุด หรือไม่เคยเป็นจริงเลย

เกณฑ์การตัดสินให้หลักการแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป	มากที่สุด
3.50 – 4.49	มาก
2.50 – 3.49	ปานกลาง
1.50 – 2.49	น้อย
ต่ำกว่า 1.50 ลงมา	น้อยที่สุด

2.6.3 การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองหลังจากสิ้นสุดกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจโดยเริ่มด้วยการชี้แจงวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูล แล้วแจกแบบสอบถาม ให้ผู้เข้าร่วมวิจัยคนละ 1 ชุด ให้ตอบแบบสอบถาม ทั้ง 56 ท่าน

2.6.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation :S.D.) จากนั้นนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

จากการวิจัยในชั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การการศึกษาบริบทและสภาพการณ์การดำเนินงานของคณะกรรมการการพัฒนารูปแบบกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจจนถึงการใช้กระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นแผนภาพและตารางดังต่อไปนี้

ภาพ 6 ขั้นตอนการวิจัยการสร้างเสริมพลังอำนาจคณะกรรมการสุขภาพระดับตำบล

ตาราง 1 สรุปผลปฏิบัติการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือการรวบรวมข้อมูล	วิธีการรวบรวมข้อมูล	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล
1. การศึกษาบริบทชุมชน และสภาพการณ์ดำเนินงาน คณะกรรมการสุขภาพของ ตำบลไทร้อย้อย 1.1 การศึกษาบริบทชุมชน และสภาพการณ์ดำเนินงาน คณะกรรมการสุขภาพโดย การรวบรวมจากเอกสารและ จากการสัมภาษณ์	1. บริบทชุมชน ตำบลไทร้อย้อย 2. คัดเลือกเฉพาะเจาะจง 10 ท่าน คือกำนัน, นายกอบต., ประธานสภา อบต., ประธานชมรมผู้สูงอายุ ผู้นำศาสนา, ผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ใน หมู่บ้านที่ตั้งสองฝั่ง 2 แห่ง, ประธาน อสม. ทั้ง 2 สถานีอนามัย เจ้าหน้าที่ สาธารณสุขสตอป. ของชมรมซึ่งเป็น ศูนย์สุขภาพชุมชนหลัก	1. เอกสารของหน่วยงานราชการคือสถานีอนามัย ตำบลไทร้อย้อย, สถานีอนามัยบ้านหนองขมิ้น องค์การบริหารส่วนตำบลไทร้อย้อย 2. แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและกำหนดข้อคำถาม	1. ผู้วิจัยเก็บด้วยตนเอง ตาม กรอบบริบท 2. การสัมภาษณ์ชุมชน	การวิเคราะห์เนื้อหา

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือการรวบรวมข้อมูล	วิธีการรวบรวมข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูล
<p>1.2 การศึกษาสภาพการณ์ดำเนินงานโดยใช้แบบสอบถามการรับรู้ในแนวคิด นโยบายการปฏิรูประบบสุขภาพ การรับรู้บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสุขภาพ ความคาดหวังในความสามารถความนับถือและเห็นคุณค่าในตนเอง</p>	<p>คณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรน้อย จำนวน 56 ท่าน</p>	<p>แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนด 3 ตัวเลือก</p>	<p>ผู้วิจัยจัดเก็บด้วยตนเอง โดยการนัดหมายแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่คือ กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน , กลุ่มสมาชิก อบต. และกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และในส่วนที่เหลือนัดพร้อมกันกับกลุ่มใหญ่คือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข, ผู้นำศาสนา, ประธานชมรมผู้สูงอายุและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล</p>	<p>ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation :S.D.) จากนั้นนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือการรวบรวมข้อมูล	วิธีการรวบรวมข้อมูล	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล
<p>2. การพัฒนารูปแบบกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ</p> <p>2.1 การวิเคราะห์สภาพการณ์ดำเนินงานคณะกรรมการสุขภาพ</p> <p>2.2 การสังเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ</p>	<p>คณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรน้อยจำนวน 56 ท่าน</p>	<p>แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนด 3 ตัวเลือก</p>	<p>นำส่วนขาดเปรียบเทียบกับทฤษฎีขั้นตอนการเสริมสร้างพลังอำนาจของเทรซี (Tracy, D. 1990)</p>	<p>วิเคราะห์เนื้อหา</p>
<p>2.3 พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ</p>	<p>ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจของเทรซี (Tracy, D. 1990) และหลักสุตรมีกอบรมการสร้างพลัง (มิตยา เพ็ญศิริ นภา. 2544. เว็บไซต์)</p>	<p>คู่มือหลักสูตรการสร้างพลังอำนาจคณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรน้อย</p>	<p>นำไปใช้กับคณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรน้อยระยะเวลา 3 วัน</p>	<p>วิเคราะห์เนื้อหา</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือการรวบรวมข้อมูล	วิธีการรวบรวมข้อมูล	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล
2.4 การใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจกับคณะกรรมการสุขภาพของตำบลไทรน้อย	คณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรน้อย จำนวน 56 ท่าน	คู่มือหลักสูตรการสร้างพลังอำนาจ คณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรน้อย	ใช้วิธีการสังเกตการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเข้าไปร่วมอยู่ในสถานการณ์และร่วมกิจกรรมตลอดเวลาโดยกำหนดสิ่งที่จะสังเกตล่วงหน้า ได้แก่สถานการณ์ การเสริมสร้างพลังอำนาจสังเกตการสร้างสัมพันธภาพ การประเมินตามขั้นตอน กระบวนการ การให้ความร่วมมือ การให้ข้อมูล บันทึกสิ่งที่สังเกตได้ ในบันทึกตามกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปประเด็น	วิเคราะห์เนื้อหา

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือการรวบรวมข้อมูล	วิธีการรวบรวมข้อมูล	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล
2.5 การถอดบทเรียนจากกระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจ	คณะกรรมการสุขภาพชุมชนของศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลไทรย้อย จำนวน 56 ท่าน วิทยากรระบวน 10 คน	ประเด็นคำถามแต่ละกิจกรรมแล้วเขียนMIND MAP (แผนที่ความคิด) ลงบนกระดาษ	MIND MAP (แผนที่ความคิด)เขียนลงบนกระดาษ	วิเคราะห์เนื้อหา
2.6 ประเมินความพึงพอใจ	คณะกรรมการสุขภาพตำบลไทรย้อย จำนวน 56 ท่าน	แบบสอบถามความพึงพอใจในเข้ารับการพัฒนาตามกระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจประกอบด้วยเนื้อหา 4 ด้าน คือความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยรวม,คณะวิทยากร, การบริหารจัดการ, ความรู้ความเข้าใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้รับในแต่ละหัวข้อ	ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองหลังจากสิ้นสุดกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจโดยเริ่มด้วยการชี้แจงวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูล แล้วแจกแบบสอบถามให้ผู้เข้าร่วมวิจัยคนละ 1 ชุด ให้ตอบแบบสอบถาม ทั้ง 56 ท่าน	ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation :S.D.) จากนั้นนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้